Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaosto)

20 päivänä marraskuuta 2017 *

Kumoamiskanne – Sellaisen asianajajan suorittama edustus, joka ei ole kolmas osapuoli – Tutkimatta jättäminen

Asiassa T-702/15,

BikeWorld GmbH, kotipaikka Sankt Ingbert (Saksa), edustajanaan asianajaja J. Jovy,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään L. Flynn, B. Stromsky ja T. Maxian Rusche,

vastaajana,

jossa on kyse SEUT 263 artiklaan perustuvasta valtiontuesta SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), jonka Saksa on myöntänyt Nürburgringille, 1.10.2014 annettua komission päätöstä (EU) 2016/151 (EUVL 2016, L 34, s. 1) koskevasta kumoamisvaatimuksesta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Pelikánová sekä tuomarit V. Valančius ja U. Öberg (esittelevä tuomari),

kirjaaja: E. Coulon,

on antanut seuraavan

määräyksen

Asian tausta

1 Nürburgring on Rheinland-Pfalzin osavaltiossa sijaitseva kilpa-ajorata, jonka osalta on toteutettu vuosina 2002–2012 useita valtiontukitoimenpiteitä, jotka muodostuvat olennaisin osin pääomapanoksista, lainoista, julkisista vakuuksista, aiekirjeistä, saatavien asettamisesta etuoikeudeltaan huonompaan asemaan, markkinahintaa alhaisemmasta vuokrasta, korvauksen maksamisesta palvelujen suorittamisesta ja tukien maksamisesta.

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

2 Nämä toimenpiteet koskivat ajorataan suoraan liittyvien laitosten, pääasiassa katsomojen, rakentamiseen ja käyttämiseen, matkailunedistämiseen tarkoitettujen laitosten rakentamiseen ja käyttämiseen (vapaa-ajan toiminnat, majoitus, tapahtumat, kaupat, ravintolat ja pelit) sekä Formula 1 -kilpailujen järjestämiseen liittyviä kuluja.

3 Kyseisiä tukitoimenpiteitä ovat pääasiallisesti toteuttaneet Rheinland-Pfalzin osavaltio ja sen määräysvallassa ja julkisessa omistuksessa olevat yhteisöt, jotka omistavat Nürburgringin eri laitoksia eli Nürburgring GmbH:n (jäljempänä NG), Motorsport Resort Nürburgring GmbH:n ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH:n.

4 Euroopan komissio päätti 21.3.2012 aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn Saksan liittotasavaltaa vastaan Nürburgringille myönnettyjen tukien osalta, mukaan lukien NG:n lainat tytäryhtiöilleen, joihin kuuluu kantajana oleva BikeWorld GmbH, aiemmin BikeWorld Nürburgring Besitz GmbH (jäljempänä BWNB), sittemmin Bike World Nürburgring GmbH (jäljempänä BWN2), tai sen oikeudelliset edeltäjät, kuten Bike World Nürburgring GmbH (jäljempänä BWN1).

5 BWN1:n toimiala oli kaupankäynti uusilla ja käytetyillä moottoripyörillä ja moottoripyörämatkailun edistäminen Eifelin alueella. BWN1 sulautui fuusiossa BWNB:hen 6.9.2005 alkavin vaikutuksin. BWNB vaihtoi tämän jälkeen nimensä BWN2:ksi.

6 NG:llä oli perättäin tai samanaikaisesti BWNB:n ja BWN1:n, sitten BWN2:n ja kantajan osuuksia. Se myönsi lainoja tytäryhtiöilleen BWN1, BWNB ja BWN2 (jäljempänä riidanalaiset lainat).

7 NG myi 49 prosentin osuutensa BWN2:sta 15.5.2007 Norbert Brücknerille ja Jörg Jovylle. Tämän myynnin yhteydessä riidanalaisia lainoja vastaavien saatavien arvoksi oli kantajan mukaan arvioitu 0 euroa.

8 Vuonna 2008 BWN2 lopetti kaupallisen toimintansa Nürburgringillä.

9 BWN2 otti tämän jälkeen nimekseen kantajan nimen ja muutti kotipaikkansa Sankt Ingbertiin (Saksa).

10 Saksan liittotasavallan myönnettyä lisätukia komissio laajensi 7.8.2012 tekemällään päätöksellä tutkintamenettelyä.

11 Komissio antoi 1.10.2014 valtiontuesta SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), jonka Saksa on myöntänyt Nürburgringille, päätöksen (EU) 2016/151 (EUVL 2016, L 34, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös).

12 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että riidanalaiset lainat olivat johtaneet sääntöjenvastaisten ja sisämarkkinoille soveltumattomien valtiontukien maksamiseen, ja ne pitää periä takaisin.

13 Riidanalaisen päätöksen 226 perustelukappaleessa komissio totesi, että kantajalla oli velvollisuus maksaa takaisin valtiontuet, joita se itse aikaisemmilla nimillään tai sen oikeudelliset edeltäjät olivat saaneet riidanalaisten lainojen puitteissa.

14 NG vaati 5.5.2015 päivätyllä kirjeellään kantajaa maksamaan takaisin 4 902 275,29 euron kokonaismäärän. Se vaati 10.8.2015 Landgericht Saarbrückenissä (Saarbrückenin alueellinen alioikeus, Saksa) nostamallaan kanteella, että kantaja velvoitetaan maksamaan takaisin sen 4.4.2007 lainan muodossa SEUT 108 artiklan 3 kohdan ja SEUT 107 artiklan 1 kohdan vastaisesti saama 250 000 euron summa. Tämän oikeudenkäynnin ulkopuolella NG vaatii siltä samankaltaisin perustein 4 652 200 euron summaa.

Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

15 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 3.12.2015 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt esillä olevan kanteen. Asia on annettu unionin yleisen tuomioistuimen kahdeksannen jaoston käsiteltäväksi ja esittelevä tuomari on nimetty.

16 Komissio jätti vastineen 7.4.2016.

17 Unionin yleinen tuomioistuin kehotti 13.5.2016 prosessinjohtotoimena kantajaa selventämään ne yhteydet, jotka sillä on edustajaansa Jörg Jovyyn, ja lausumaan kanteen tutkittavaksi ottamisesta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan kolmannen ja neljännen kohdan valossa.

18 Kantaja vastasi 30.5.2016, että Jovy on toinen sen kahdesta osakkaasta ja omistaa 10 prosenttia kantajan pääomasta osallistumatta kuitenkaan millään tavoin kantajan hallinnointiin tai varainhoitoon.

19 Kantaja toimitti 19.7.2016 vastauksensa, jossa se ilmoitti unionin yleiselle tuomioistuimelle sitä koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta, ja toistettuaan kannekirjelmän vaatimukset riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä se vaati oikeudenkäynnin lykkäämistä nyt käsiteltävässä asiassa yhdeksän kuukauden ajaksi.

20 Komissio esitti 22.7.2016 huomautuksensa lykkäämisvaatimuksesta todeten, ettei oikeudenkäyntiä ollut tarpeen lykätä.

21 Unionin yleisen tuomioistuimen kahdeksannen jaoston puheenjohtaja hylkäsi 29.7.2016 tekemällään päätöksellä vaatimuksen oikeudenkäynnin lykkäämisestä.

22 Komissio toimitti vastaajan vastauksen 2.9.2016.

23 Komissio ilmoitti 16.9.2016, ettei se halunnut tulla kuulluksi istunnossa. Kantaja ei toimittanut annetussa määräajassa mitään unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 106 artiklan mukaista pyyntöä tulla kuulluksi istunnossa.

24 Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin 12.10.2016 tekemällä päätöksellä nyt käsiteltävä asia jaettiin uudelle esittelevälle tuomarille, joka kuuluu ensimmäiseen jaostoon.

25 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen kantajaa koskevin osin

– lykkää riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa sitä koskevin osin siihen saakka, kunnes unionin yleinen tuomioistuin on ratkaissut nyt käsiteltävän kanteen.

26 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– ensisijaisesti jättää kanteen tutkimatta

– toissijaisesti hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

27 Työjärjestyksen 129 artiklan mukaan unionin yleinen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan varsinaisia asianosaisia kuultuaan milloin tahansa ratkaista perustellulla määräyksellä kysymyksen, joka koskee ehdottomia prosessinedellytyksiä, joihin kuuluvat kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset (ks. määräys 27.3.2017, Frank v. komissio, T-603/15, ei julkaistu, EU:T:2017:228, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoo saaneensa tarvittavat tiedot asiakirjoista ja selvityksistä, joita asianosaiset ovat toimittaneet tai esittäneet asian käsittelyn kirjallisen vaiheen aikana, joten se päättää ratkaista asian asian käsittelyä jatkamatta.

29 Muodollisesti oikeudenkäyntiväitettä esittämättä komissio on vastineessaan ja vastauksessaan vedonnut prosessinedellytyksen puuttumiseen koskien lähinnä sitä, että nyt käsiteltävä kanne ei vastaa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 ja 21 artiklan mukaisia vaatimuksia, koska kantajaa edustava asianajaja Jovy on toinen sen kahdesta osakkaasta eikä ole siten riippumaton siitä.

30 Kantaja on voinut ottaa kantaa tähän prosessinedellytyksen puuttumiseen unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimeen (ks. edellä 17 kohta) antamassaan vastauksessa ja vastauskirjelmässään. Tältä osin se on väittänyt lähinnä, että sen edustaja oli kanteen nostamishetkellä osallisena sen toiminnassa vain siltä osin, että hän omisti 10 prosenttia kantajan pääomasta, mutta hän ei osallistunut millään tavoin kantajan hallinnointiin eikä varainhoitoon ja edusti tätä vain asianajajan eikä osakkaan ominaisuudessa.

31 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan kolmannesta ja neljännestä kohdasta ja mainitun perussäännön 21 artiklan ensimmäisestä kohdasta, jota saman perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella sovelletaan unionin yleiseen tuomioistuimeen, ja erityisesti perussäännön 19 artiklan kolmannessa kohdassa käytetystä käsitteestä ”edustaja” ilmenee, että nostaakseen kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa muut asianosaiset kuin jäsenvaltiot, Euroopan unionin toimielimet, Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA) muut sopimuspuolet kuin jäsenvaltiot ja mainitussa sopimuksessa tarkoitettu EFTAn valvontaviranomainen eivät saa itse ajaa asiaansa vaan näiden on käytettävä sellaisen kolmannen osapuolen palveluita, jolla on oikeus esiintyä jonkin jäsenvaltion tai jonkin ETA-sopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimessa (ks. määräys 5.12.1996, Lopes v. yhteisöjen tuomioistuin, C-174/96 P, EU:C:1996:473, 11 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 16.9.2015, Calestep v. ECHA, T-89/13, EU:T:2015:711, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Tämä kolmanteen osapuoleen turvautumista koskeva vaatimus perustuu sellaiseen käsitykseen asianajajan tehtävästä unionin oikeusjärjestyksessä, johon Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artikla perustuu ja jonka mukaan asianajaja on avustaja oikeudenhoidossa ja hänen on annettava täysin riippumattomasti ja oikeudenhoidon ylemmänarvoisen edun mukaisesti asiakkaalle tämän tarvitsemaa oikeudellista apua (ks. määräys 5.9.2013, ClientEarth v. neuvosto, C-573/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:564, 11 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 16.9.2015, Calestep v. ECHA, T-89/13, EU:T:2015:711, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sitä sovelletaan tältä osin unionin tuomioistuinten ratkaistaviksi jätettyjen oikeusriitojen yhteydessä objektiivisesti ja kansallisista oikeusjärjestyksistä riippumattomasti (ks. määräys 19.11.2009, EREF v. komissio, T-40/08, ei julkaistu, EU:T:2009:455, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 18.5.2015, Izsák ja Dabis v. komissio, T-529/13, ei julkaistu, EU:T:2015:325, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Unionin tuomioistuimen mukaan kolmannen osapuolen suorittamaa edustusta koskevan vaatimuksen ydin on yhtäältä estää se, että yksityiset asianosaiset ajavat itse asiaansa tuomioistuimessa turvautumatta edustajaan, ja toisaalta varmistaa, että oikeushenkilöitä puolustaa edustaja, joka on riittävän erillinen edustamastaan oikeushenkilöstä (määräys 5.9.2013, ClientEarth v. neuvosto,

C-573/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:564, 14 kohta ja määräys 4.12.2014, ADR Center v. komissio, C-259/14 P, ei julkaistu, EU:C:2014:2417, 25 kohta; ks. myös määräys 6.4.2017, PITEE v. komissio, C-464/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:291, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kun oikeuskäytännössä on asianajajien ja heidän asiakkaidensa välisen yhteydenpidon luottamuksellisuuden suojelemisen henkilöllisen soveltamisalan määrittelemiseksi käytetty kriteerinä oikeudellisen avun riippumattomuutta (tuomio 18.5.1982, AM & S Europe v. komissio, 155/79, EU:C:1982:157, 24 kohta), siinä on yksilöity tällainen apu avuksi, jota antaa asianajaja, joka on rakenteellisesti, hierarkkisesti ja toiminnallisesti kolmantena tahona suhteessa henkilöön, jolle apua annetaan (tuomio 17.9.2007, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals v. komisso, T-125/03 ja T-253/03, EU:T:2007:287, 168 kohta); tällainen yksilöinti on myös merkityksellinen, kun kyseessä on edustus unionin tuomioistuimissa (ks. vastaavasti määräys 9.11.2011, Glaxo Group v. SMHV – Farmodiética (ADVANCE), T-243/11, ei julkaistu, EU:T:2011:649, 16 kohta). Lisäksi on todettu, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun asianosaisen eli etuoikeudettoman asianosaisen asianajajalla ei saisi olla henkilökohtaista yhteyttä kyseessä olevaan asiaan eikä hän saisi olla riippuvainen asiakkaastaan tavalla, joka vaarantaisi sen, että hän suorittaa keskeisen tehtävänsä avustajana oikeudenhoidossa asianmukaisimmalla tavalla (ks. vastaavasti määräys 30.10.2008, Ortega Serrano v. komissio, F-48/08, ei julkaistu, EU:F:2008:131, 35 kohta). Oikeuskäytännössä on erityisesti katsottu, etteivät ne taloudelliset tai rakenteelliset suhteet, joita edustajalla on asiakkaaseensa, saa olla omiaan luomaan sekaannusta asiakkaan omien intressien ja hänen edustajansa henkilökohtaisten intressien välillä (määräys 6.9.2011, ClientEarth v. neuvosto, T-452/10, ei julkaistu, EU:T:2011:420, 20 kohta).

35 Unionin oikeudessa etuoikeudettomille asianosaisille asetettua vaatimusta olla riippumattoman kolmannen osapuolen edustamina unionin yleisessä tuomioistuimessa ei siten voida ymmärtää niin, että se on vaatimus, jonka tarkoituksena on yksinomaan sulkea pois se, että päämiestä edustaa tämän työntekijä taikka tästä taloudellisesti riippuvainen henkilö (ks. vastaavasti määräys 5.9.2013, ClientEarth v. neuvosto, C-573/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:564, 13 kohta). Kyseessä on yleisempi vaatimus, jonka noudattamista on tutkittava tapauskohtaisesti.

36 Nyt käsiteltävässä asiassa on tutkittava, ovatko ne yhteydet, joita Jovylla on kantajaan ja nyt käsiteltävään asiaan, yhteensoveltuvia niiden vaatimusten kanssa, joita sovelletaan etuoikeudettomien asianosaisten edustamiseen unionin tuomioistuimissa.

37 On selvää, että Jovy on hankkinut NG:ltä 10 prosenttia kantajan pääomasta ja että hän on siitä lähtien toinen viimeksi mainitun ainoastaan kahdesta osakkaasta. Lisäksi kannekirjelmän 10 kohdasta ilmenee, että sen liiketoimen yhteydessä, jonka johdosta Jovy ja kantajan toinen osakas ovat hankkineet tästä osuuden, ”[riidanalaiset] laina[saatavat] oli – – arvioitu nollaksi ja luovutettu toiselle uusista osakkaista muunlaisen käytön puuttuessa”, mainittu osakas ilmoitti olevansa ”valmis luovuttamaan [ne] edelleen kenelle tahansa”.

38 Ne henkilökohtaiset yhteydet, jotka kantajan asianajajalla siten oli kanteen nostamishetkellä kantajaan ja nyt esillä olevaan asiaan, olivat luonteeltaan sellaiset, että niiden vuoksi vaarantuu hänen kykynsä suorittaa keskeinen tehtävänsä avustajana oikeudenhoidossa asianmukaisimmalla tavalla.

39 Kantaja ja sen asianajaja eivät ole esittäneet komission esille tuomaan prosessinedellytyksen puuttumiseen tai unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimeen vastauksena mitään seikkaa, jonka perusteella tällaisen riskin olemassaolo nyt käsiteltävässä asiassa voitaisiin sulkea pois.

40 Sitä vastoin kannekirjelmän 8 ja 12 kohdasta ilmenee, että nyt käsiteltävässä asiassa mainittu riski on toteutunut, koska Jovy on joutunut sekoittamaan asemansa ja henkilökohtaiset intressinsä kantajan sijoittajana ja osakkaana asiakkaansa aseman ja intressien kanssa. Riitauttaakseen niiden valtiontukien takaisinmaksamisen, joita kantajan väitetään saaneen sääntöjenvastaisesti riidanalaisten lainojen yhteydessä, hän väittää yhtäältä, että ”kantajan tämänhetkisillä osakkailla ei ol[lut] mitään tekemistä

lainan myöntämishetkellä osakkaina tai osuuksien haltijoina olleiden kanssa”. Toisaalta hän on väittänyt, ettei NG:n myydessä osuutensa kantajasta ollut tarpeen selvittää mainittujen lainojen myöntämisen säännönmukaisuutta eikä valtiontukia koskevien sääntöjen noudattamista, koska ”NG:n kanssa [tehdyssä] luovutussopimuksessa viimeksi mainittu oli vielä vakuuttanut [luovutuksensaajille] ’ettei se ole saanut valtiontukia’”. Näin esiin tuodut väitteet kohdistuivat puhtaasti Jovyyn ja kantajan toiseen osakkaaseen henkilökohtaisesti NG:n omistamien kantajan osuuksien ostajina eivätkä koske kantajaa, jonka osuudet oli myyty.

41 On siis todettava, että Jovylla oli kanteen nostamishetkellä henkilökohtaisia yhteyksiä kantajaan ja nyt käsiteltävään asiaan, mikä merkitsee, ettei hän ollut riittävän erillään kantajasta edellä 33 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla voidakseen edustaa tätä täysin riippumattomasti.

42 Edellä todetusta johtuu, että siltä osin kuin Jovy on allekirjoittanut kannekirjelmän kantajan asianajajan ominaisuudessa, nyt käsiteltävää kannetta ei ole nostettu Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan kolmannen ja neljännen kohdan ja työjärjestyksen 51 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

43 Kanne on siis jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

44 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on määrännyt seuraavaa:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) BikeWorld GmbH velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Annettiin Luxemburgissa 20 päivänä marraskuuta 2017.

E. Coulon
kirjaaja

I. Pelikánová
jaoston puheenjohtaja